

VANHUSNEUVOSTO

Vanhusneuvoston kokous

Aika: Keskiviikko 12.4.2023 klo 13.00–15.39

Paikka: Kaupunginhallituksen sali, kaupungintalo, 3. kerros.

Läsnä, valtuustoryhmien edustajat

Auni-Marja Vilavaara	puheenjohtaja (vihreät)
Vesa Paavonen	2. varapuheenjohtaja (SDP)
Jussi Silvonen	(Vas.)
Reetta Angelvo-Riipinen	(PS)
Päivi Riihilahti-Syvänen	(Kok.)

Järjestöjen edustajat:

Lahja (Lala) Sjöblom	Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri, 1.varapuh.joht
Lena Lindberg	Samrådet i SPF Helsingfors
Liisa Hangonmäki	Helsingin Kunnalliset Eläkeläiset
Marja Ruotsalainen	Pääkaupunkiseudun omaishoitajat
Olli Salin	Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
Pirjo-Liisa Kangasniemi	Helsingin kansallinen senioripiiri
Pirkko Linder	Helsingin seurakuntayhtymä
Eva Rönkkö	Jade-yhteisö

Kaupungin pysyvät asiantuntijat

Jenni Räsänen	Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimiala (saapui n. klo 13.06)
Emmi Komlosi	Kasvatus- ja koulutustoimiala
Stina Högnabba	Kaupunginkanslia
Pirjo Tujula	Kaupunkiympäristötoimiala (etäyhteydellä)
Seija Meripaasi	Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala

Muut kaupungin edustajat (kaupunginkanslia)

Titta Reunanen	Vuorovaikutuspäällikkö
Tiina Lappalainen	Asiantuntija, vammaisneuvoston sihteeri
Outi Paulig	Vanhusneuvoston sihteeri

Asiantuntijavieraat

Sami Sarvilinna	Kansliapäällikkö, kaupunginkanslia (kohta 6)
Leila Kautto	Projektisuunnittelija, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2. Osallistujien toteaminen

Todettiin osallistujat. Muistiyhdistyksen edustaja ja varaedustaja ovat estyneet osallistumasta.

3. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista työjärjestykseksi. Osallistujilla ei ollut asioita kohtaan muut asiat tai tiedotusasiat.

4. Edellisen kokouksen muistio

Vanhusneuvoston kokousmuistio 15.3.2023 on jaettu neuvostolle 28.3.2023. Muistiosta ei ollut huomautuksia. Se hyväksyttiin.

5. Muistion tarkastajat

Muistion tarkastajiksi valittiin Olli Salin ja Pirjo-Liisa Kangasniemi.

VANHUSNEUVOSTO

6. Kansliapäällikkö Sami Sarvilinnan vierailu

Kansliapäällikölle oli etukäteen toimitettu seuraavat keskustelunaiheet ja kysymykset:

1. Vanhusneuvoston osallistumisoikeus kaupungin toimielimiin

Vanhusneuvosto esittää, että vanhusneuvoston edustaja/t voisivat osallistua kaupungin muiden toimielinten kokouksiin, kun niissä käsitellään kuntalain tarkoittaman vanhusneuvoston toimialaan kuuluvia asioita.

Kaupunginhallitus on määritellyt 30.8.2021 vanhusneuvoston asettamispäätöksessä linkki päätökseen vanhusneuvoston toimintatavat. Vanhusneuvosto saa yleensä päätökset siinä vaiheessa tiedoksi, jolloin niiden sisältöön ei kuntalain mukaisessa kunnan päätöksenteossa ole enää todellisuudessa mahdollista vaikuttaa, erityisesti tämä koskee vanhusten palveluihin vaikuttavan talouden suunnittelua. Tästä johtuen esitämme osallistumisoikeuden laajentamista.

Asian käsittely:

Kansliapäällikkö kiitti kutsusta kokoukseen ja etukäteen toimitetuista aiheista. Hän totesi, että vaikuttamistoimielinten, kuten vanhusneuvoston, tulisi päästä jo valmisteluvaiheessa osallistumaan niihin asioihin, jotka ovat neuvoston tehtävien kannalta oleellisia. Sama koskee vammaisneuvostoa. Päätöksenteko on liian myöhäinen vaihe vaikuttamisen kannalta. Kolmas vaikuttamistoimielin on nuorisoneuvosto. Sillä on erikseen päätetty osallistumisoikeus toimialalautakuntien kokouksiin. Siihen on perusteena demokratiakasvatus ja se, että alle 18-vuotiailla ei ole äänioikeutta.

Vanhusneuvoston osallisuus valmisteluvaiheessa on tavoite, jonka toteutumisessa kaupungilla on parantamisen varaa. Vanhusneuvostoa ei ole aina kuultu, vaikka olisi pitänyt, ja sama koskee vammaisneuvostoa. Kaupungin johdossa tämä asia on tiedostettu. Asiaan on viime vuosina kiinnitetty huomiota, mutta vielä on tekemistä siinä, että vaikuttamismahdollisuus toteutuu valmisteluvaiheessa.

Keskustelussa vanhusneuvoston edustajat totesivat, että vanhusneuvostolta on viime vuosina pyydetty lausuntoja lähinnä valtuustoaloitteisiin. Lisäksi on päästy vaikuttamaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan

Lausuntomahdollisuutta valtuustoaloitteisiin ei koeta asioihin vaikuttamiseksi valmisteluvaiheessa. Tärkeintä olisi päästä vaikuttamaan talousarvion valmisteluun. Toimielimistä tärkeimmät olisivat toimialalautakunnat. Kaupungin organisaatio on laaja ja kuntalaisten yhteydet päätöksentekijöihin ovat etäisemmät kuin pienillä paikkakunnilla.

Pohdittiin, miten valmisteltavista asioista saataisiin tieto vanhusneuvostolle nykyistä paremmin. Kansliapäällikkö totesi, että vastuuvaiheiden pitää tietää ja tunnistaa tämä tarve. Hyvään valmisteluun kuuluu eri tahojen kuuleminen. Toimialoilla on päätösten valmisteluajataulua koskevat esittelysuunnitelmat, jotka saadaan varmasti vanhusneuvoston käyttöön. Kansliapäällikkö kysyi, miten tämä on toteutunut esim. kaupunkiympäristötoimialan osalta? Kaupunkiympäristötoimialan edustaja kertoi, että kaikki vanhusneuvoston kannalta oleelliset asiat on pyritty tuomaan vanhusneuvoston tietoon. Päätettiin palata neuvoston seuraavassa kokouksessa siihen, miten tätä voitaisiin jatkossa vielä parantaa.

VANHUSNEUVOSTO

Keskustelussa tuotiin esiin myös, että ikääntyneiden joukko on moninainen kieli- ja kulttuuritaustoiltaan. Vanhusneuvosto on tunnistanut kieli- ja kulttuurivähemmistöjen erityiset haasteet osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Kansliapäällikkö totesi, että kaikissa ikäryhmissä on heterogeenisyyttä ja että ikääntyvistä kielivähemmistöihin kuuluvista on hyvä saada lisää tietoa.

Kansliapäällikkö kysyi, onko vanhusneuvosto tehnyt esitystä osallistumisoikeudesta toimielinten kokouksiin ja totesi, että jos tällainen esitys tulee, se luonnollisesti otetaan kaupunginkanslian toimesta käsittelyyn. Asia etenee, kun kokousmuistio lähetetään kirjaamoon, lisätiedolla että muistio sisältää kyseisen esityksen.

Vanhusneuvoston sihteeri totesi, että nykyinen vanhusneuvosto on toimintasuunnitelmassaan syksyllä 2021 päättänyt tehdä asiasta esityksen, mutta sitä ei ole vielä tehty, koska asiasta haluttiin ensin keskustella kansliapäällikön kanssa.

Päätettiin, että asialistalla mainittu esitys tehdään. Esitys toimitetaan ohjeen mukaan kirjaamoon.

Kansliapäällikkö totesi, että keskustelussa käsitellyt asiat ovat tärkeä viesti myös kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikköön, jonka edustajia oli kokouksessa paikalla.

2. Eläkeläisjärjestöjen ja muiden järjestöjen oikeudesta käyttää tiloja maksutta
Helsingin kaupungilla on erilaisia julkisin varoin tuotettuja ja ylläpidettyjä tiloja, kuten koulut, kirjastot, nuorisotilat, seniorikeskukset jne, joissa on myös kokous- ja vastaavia tiloja. Vanhusten kannalta merkittäviä ovat muun muassa seniorikeskukset. Niiden toiminta siirtyi vuoden alusta valtion (VM:n pääluokka) rahoittamaksi, mutta saamamme tiedon mukaan tilat säilyvät Helsingin kaupungin omistuksessa ja niitä ylläpidetään valtion rahoista tulevilla vuokrilla ja ne ovat siis helsinkiläisten käytössä.

- Vanhusneuvosto tiedusteleekin, miten ikääntyneitä edustavat järjestöt voisivat käyttää niin seniorikeskusten tiloja kuin edellä lueteltuja muita tiloja tilaisuuksiinsa maksutta? Todettakoon, että järjestöt ovat kaupungille niin kuntarahoitteen kuin valtionrahoitteenkin toiminnan kannalta merkittävä yhteistyökumppani ja edellä oleva edistäisi asiaa.
- Toisena kysymyksenä edellä olevan tilojen käyttöön koskee poliittisten puolueiden jäsenyhdistysten tilojen käyttöoikeutta käyttää tiloja maksutta? Liittykö asia puolueiden puolerahoitusta koskeviin säännöksiin vai vaan kaupungin oman harkintavaltaan?

Asian käsittely:

Kansliapäällikkö totesi, että kaupungin yleinen tavoite on avata tilojaan kaupunkilaisten käyttöön ja se, että varustelultaan sopivia tiloja on tarjolla riittävästi. Uusista tiloista erityisesti Oodissa on perusajatuksena tarjota kokoontumistiloja. Tilojen käyttöä ja maksullisuutta koskevien sääntöjen pitää olla avoimet ja tasapuoliset kaikille järjestöille. Kaupunki tukee järjestöjä järjestöavustuksilla, joihin on omat kriteerinsä. Tilojen maksuttomuus joillekin järjestöille olisi epäsuoraa tukea ja se ei ole kestävä ratkaisu. Järjestöavustus, josta maksetaan tilavuokra, on selkeämpi käytäntö. Tilojen luovuttamisesta poliittiseen toimintaan on tietyt rajoitukset vaalienalusaikana (ns. vaalirauha). Toinen rajoitus on se, että järjestön täytyy sitoutua YK:n ih-

VANHUSNEUVOSTO

misoikeussopimusta ja muita vastaavia velvoitteita kunnioittavaan toimintaan. - Seniorikeskukset ovat sotepe-toimialan hallinnassa ja toimiala vastaa keskusten palveluista.

Sotepe-toimialan edustaja totesi, että eläkeläisjärjestöjen tilatarve on monta vuotta tiedossa ollut haaste. Kysyntää tiloille on paljon etenkin niissä palvelukeskuksissa, joissa on hyvät tilat ja liikenneyhteydet. Kriittinen aika on päiväaika, erityisesti ennen klo 14.

Kaupungilla on nyt tekeillä palvelukeskusselvitys. [*siht. lis: Selvitys on esitelty tarkemmin vanhusneuvostolle kokouksessa 15.3.2023, toimialajohtajan diaesitys s. 22/op 14.4.2023*]

Sotepe-toimialalla on tilojen luovuttamista, vuokraamista ja maksuja pysyväisohje, jonka perusteella tiloja on annettu järjestöjen käyttöön. Järjestöiltä, jotka ovat saaneet tiloja käyttöönsä maksutta, on edellytetty, että ne tarjoavat kaikille avointa toimintaa, ei siis vain omille jäsenille. Toimialan pysyväisohjetta tullaan päivittämään, kun em. selvityksen pohjalta on tehty päätöksiä.

Keskustelussa vanhusneuvoston jäsenet toivat esiin, että eläkeläisjärjestöjen kokoontumismahdollisuuksien osalta tilanne on oleellisesti hankaloitunut viime vuosikymmeninä. Aiemmin esim. Kinaporin palvelukeskuksen tilatarjonta oli riittävää. Nyt tilanne on aivan toinen, kun suuret ikäluokat ovat tulleet vanhuusikään. Järjestöjen kokoontumistilojen lisäksi tarvitaan riittävästi tiloja myös isoihin yleisötilaisuuksiin. Vanhusneuvoston kokemuksen mukaan tiedotus- ja keskustelutilaisuuksiin on selvä tarve ja myös muut kuin palvelukeskusten tilat ovat tärkeitä. Varaamo-palvelua pitäisi laajentaa. Palvelukeskuksia on vähän verrattuna esim. kirjastoverkostoon ja kirjastojen tiloja onkin tärkeä avata entisestään. Kaupungin tulisi myös varmistaa, että tilojen käytöstä päättävillä henkilöillä kaupungin organisaatiossa, esim. koulujen rehtoreilla, on riittävä tieto linjauksista ja yhteisistä pelisäännöistä.

Kansliapäällikkö totesi tärkeäksi, että vanhusneuvostoa ja tarvittaessa myös muita toimielimiä osallistetaan palvelukeskusselvityksessä.

Todettiin puolin ja toisin, että käyty keskustelu oli hyödyllinen ja yhteistyötä jatketaan.

7. Vanhusneuvoston lausunto sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksestä

Selvitys oli jaettu vanhusneuvostolle helmikuussa ja lähetekeskustelu oli käyty kokouksessa 15.3., jossa oli jaossa myös paperiversioita. Työvaliokunnan käsittelemä lausuntoluonnos oli jaettu asialistan liitteenä. – Hyväksyttiin luonnos muutettuna siten, että yhteydenottojen lukumääristä ja kehityssuunnista tarvitaan tietoja viiden viimeksi kuluneen vuoden ajanjaksolta.

Sotepe-toimialan edustaja kertoi, että lääkevirheisiin liittyvää seurantatietoa saadaan nyt entistä paremmin.

8. Ikääntyneiden palvelujen asiakasmäärät Helsingissä v. 2022

Toimialojen edustajia pyydettiin esittelemään ikääntyneiden asiakasmääriä toimialansa osalta esim. toimintakertomus/tilinpäätöstietojen pohjalta toukokuun kokouksessa.

VANHUSNEUVOSTO

9. HEJ:n tapaamisen valmistelu

Vanhusneuvoston ja HEJ:n neuvottelu on 10.5. klo 13-16.00. Siinä arvioidaan kulunutta kautta ja suunnitellaan tulevaa yhteistyön näkökulmasta, sovitaan alustavasti syksyllä pidettävän yleisötilaisuuden aiheesta ja järjestelyistä sekä kuullaan HEJ:n ehdotukset jäsenjärjestöjensä edustuksesta vanhusneuvostossa kaudelle 2023-2025.

Todettiin, että HEJ:lle on lähetetty käsiteltävät asiat valmistautumista varten. Tapaamisen paikkana on Burtzin sali, jonne mahtuu 16 henkilöä, kahdeksan HEJ:stä ja kahdeksan vanhusneuvostosta. Sovittiin, että vanhusneuvostosta osallistuvat työvaliokunnan lisäksi Jussi Silvonon ja Reetta Angelvo-Riipinen.

10. Ikäerityisen maahanmuuttajatyön kehittäminen

Leila Kautto sotepe-toimialan sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluista esitteli Ikäerityisen maahanmuuttajatyön kehittämishanketta, joka on osa Tulevaisuuden sote-keskus -hanketta. Diaesitys oli jaettu vanhusneuvostolle 11.4.2023. Hankkeen tarkoituksena on lisätä ulkomaalaistaustaisille henkilöille soveltuvia ennaltaehkäiseviä palveluita ja tietoisuutta palveluista ja parantaa palveluiden saatavuuden yhdenvertaisuutta, sote-palvelujen painopisteen siirtyessä ennakoivaan ja ennaltaehkäisevään työhön.

Aluksi tutustuttiin diaesityksen pohjalta lukumääräisiin tietoihin vieraskielisten määrästä ja osuuksista Helsingin ikääntyneissä. Tietolähteenä oli seudun vieraskielisten väestöennuste v. 2018-2035 (Vieraskielinen=äidinkieli muu kuin suomi tai ruotsi.) Tietoja esitettiin mm. eri äidinkielten osuuksista 55 vuotta täyttäneillä, ulkomailla syntyneiden määrästä eri alueilla ja tilanteen arvioidusta muutoksesta vuoteen 2035 mennessä. Hankkeen tavoitteena on mm. lisätä maahan muuttaneiden osallisuutta ennaltaehkäisevissä palveluissa. Leila Kautto esitteli myös hankkeen menetelmiä ja kertoi Helsinki neuvoo -toimintamallista.

Keskustelua herättivät mm.

- tarve kehittää myös peruspalveluja, ei pelkästään ennaltaehkäisevää työtä,
- vieraskielisten sote-palvelujen työntekijöiden osaamisen hyödyntäminen,
- tarve painettuihin palveluoppaisiin eri kielillä, ainakin yleisimmillä äidinkielillä,
- tärkeys kohdata ihmisiä kasvotusten ja auttaa heitä eteenpäin sekä
- järjestöjen osuus kieli- ja kulttuurivähemmistöjen parissa tehtävässä työssä.

Todettiin saadut tiedot ja käyty keskustelu hyödylliseksi.

11. Vanhusneuvoston raportti ja toiminnan arviointi 2021-2023

Vanhusneuvoston asettamispäätöksen (30.8.2021) mukaisesti neuvosto tekee toimikausittain raportin kaupunginhallitukselle. Nykyisen neuvoston toimikausi päättyy kesällä 2023, kun uusi kaupunginhallitus nimeää seuraavan vanhusneuvoston. Toiminnan arviointi on ollut esillä kaikissa kevätkauden 2023 kokouksissa. Siitä on keskusteltu ja koottu neuvoston kommentteja. Maaliskuun kokouksessa sovittiin, että vanhusneuvoston raporttiin ja toiminnan arviointiin sisällytetään ainakin toimintakertomustietoja, katsaus toimintasuunnitelman toteutumiseen sekä lausuntojen ja kannanottojen seuranta. Arviointiin liittyviä kommentteja ja ehdotuksia oli pyydetty lähettämään ennen työvaliokunnan kokousta 29.3. Toimintakertomukset vuosilta 2021 [linkki](#) ja 2022 [linkki](#) on aiemmin julkaistu neuvoston verkkosivuilla. Luonnos

VANHUSNEUVOSTO

raportiksi oli jaettu vanhusneuvostolle 11.4. ennen kokousta ja esiteltiin kokouksessa. Lopullinen versio on vielä esillä neuvoston viimeisessä kokouksessa 3.5.

Käytiin raportti ja arviointi läpi kohta kohdalta. Tehtiin korjauksia ja täydennyksiä. Keskusteltiin neuvoston lausuntojen ja esitysten käsittelyreittejä koskevasta kohdasta (2.3.) Pyydettyjen lausuntojen osalta on selvää, kenelle ne osoitetaan, mutta neuvoston oma-aloitteisten esitysten osalta on epäselvyyttä. Päätettiin lisätä kohtaan 2.4. maininta, että kaupungin luottamushenkilöiden vaikuttamisen prosessit omiin valtuustoryhmiinsä on tärkeä asia, jota ei ole erikseen käsitelty. Keskusteltiin kohdasta 3.1. Päätettiin työvaliokunnan kokoonpanoon ja kokoon ei oteta kantaa.

Kaupunginkanslian edustaja pyysi tarkennusta kohtaan 3.2., jossa esitetään, että vanhusneuvoston osallisuutta kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa tulee vahvistaa. Tarkennettiin, että tässä tarkoitetaan useampia edustajia ikääntyneiden hyvinvoinnin verkostotyöhön. Nykyisin verkostossa on kaksi vanhusneuvoston edustajaa. Kokemusasiantuntijoita tarvitaan lisää. Kanslian edustaja totesi, että oli hyvä saada tämä viesti nyt, kun kaupungin hyvinvointityön organisointia ollaan arvioimassa.

Kohdassa 3.3. olevia ehdotuksia seuraavalle vanhusneuvostolle täydennettiin niin, että kansallisia asiantuntijoita neuvoston tehtäviin liittyvistä aiheista voidaan kutsua esimerkiksi Ihmisoikeuskeskuksesta tai THL:sta. Tilastotietoja hankitaan ikääntyneen väestön rakenteesta ja moninaisuudesta. Vanhusneuvoston kansainvälistä yhteistyötä pyritään laajentamaan ja valtuustoryhmiä kuullaan toimikauden alussa.

12. Ajankohtaisia asioita järjestöiltä

Siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

13. Muut asiat

Erityisuimakortin kriteerien päivitys/vanhus- ja vammaisneuvostojen osallistaminen: Kuva-toimialan edustaja kertoi, että asiasta on 13.4. kuulemistilaisuus potilasjärjestöille ja sen jälkeen on vuorossa vanhus- ja vammaisneuvostojen osallistaminen. Asia tulee neuvoston kokouksen 3.5. asialistalle.

14. Tiedotusasiat

Ikääntyneiden palveluoppaan 2023 valmistuminen: suomenkielinen opas on tullut painosta. Se menee jakeluun ainakin seniorikeskuksiin ja lähetetään kaikille vuoden aikana 75 vuotta täyttävälle. Oppaan voi tilata puhelimitse Seniori-infosta. Vanhusneuvosto toivoo edelleen palveluoppaalle laajempaakin jakelua.

15.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.39.

Puheenjohtaja

Sihteeri

Auni-Marja Vilavaara

Outi Paulig

Muistion tarkastajat

Olli Salin

Pirjo-Liisa Kangasniemi